

TEMEL SORUMLULUK ALANLARI

Anne ve Babamıza Sorumluluklarımız

Akrabalarımıza Karşı Sorumluluklarımız

Düşünelim

Allahu Teâlâ şöyle buyurur:

"Rabb'in, sadece kendisine kulluk etmenizi ve ana babanıza iyi davranmanızı kesin bir şekilde emretti. Onlardan biri veya her ikisi sana sığınır da senin yanında yaşlanırlarsa kendilerine "Öf!" bile deme, hele onları sakın azarlama, aksine onlara güzel/saygın söz söyle. Onlara, en içten şefkat ve alçak gönüllülük duygularıyla kol kanat ger ve 'Rabbim! Küçüklüğümde onlar beni nasıl yetiştirmişlerse, şimdi de sen onlara öylece merhamet et!' diye onlar için dua et."

(İsrâ suresi, 23, 24. ayetler.)

**Yukarıdaki ayetlerde Allahü Teâlâ, anne-babamızla ilişkilerimiz konusunda neler emrediyor?
Bu ayetler sizce, anne-babası ihtiyar olmayan çocukları da ilgilendiriyor mu? Niçin?**

Peygamber Efendimiz Hz. Muhammed'in (s.a.) öğrettiğine göre insanlar üzerinde en büyük hakka sahip olanlar anne babalardır. Yine, onun öğretisine göre, Allah'ı bir ve tek tanıyıp ona ibadetten sonra en önemli erdem anne-babaya saygıdır.

(Nisa suresi, 36)

Peygamberimiz'in bu öğretisi tüm peygamberlerin ortak öğretilerindedir. Bütün peygamberler anne-babaya sevgi ve saygıyı kendi toplumlarına emrettiler, *(Bakara suresi, 83)* kendileri de anne-babaya sevgi ve saygı konusunda insanlara en güzel model oldular.

Örneğin Hz. İbrahim, babasının baskılarına rağmen asla putlara tapmadı ancak ona saygısızlık da etmedi, tatlı dille ve güzellikle davrandı. *(Meryem suresi, 46-48)*

Hz. Süleyman, Allahü Teala'nın kendisine verdiği nimetlere şükrettiği gibi anne-babasına verdiği nimetlere de şükrederdi. *(Neml suresi, 19)*

Allah, Hz. Yahya'yı ana babasına iyi davranan biri olduğu için över, *(Meryem suresi, 12-14)*

Hz. İsa'nın da şu sözünü anlatır:

“Beni anneme saygılı kıldı; beni yoldan çıkmış bir zorba yapmadı.”

(Meryem suresi, 32)

Peygamber Efendimiz (s.a.), verdiği sayısız nimetlerden dolayı Allah'a Őukretmenin, yaptıkları onca iyiliklerden dolayı da ana babaya teŐekkür etmenin Allah'ın kesin emirleri arasında olduğunu hatırlatırdı. (Lokman suresi, 14)

Allah'ın en çok sevdiği davranıŐın, vaktinde kılınan namazdan sonra anne-babanın emirlerini yerine getirmek olduğunu sۆylerdi. (Müslim, İman, 139)

Anne babalarına büyük bir sevgi ve saygıyla yaklaŐmanın, nafile namaz kılarken dahi olsa anneleri çağırđında derhâl namazı bırakıp yanlarına gitmenin önemi üzerinde dururdu. (Buhari, Edebü'l-Müfred, 26)

“Ey Allah’ın Resulü! Hoş sohbet etmeme, güzelce bakıp sahip çıkmama en lââyık kimdir?” diye soran adama Peygamberimiz (s.a.), “Annen, sonra annen, sonra annen, sonra babandır. Sonra da sırasıyla sana en yakın, en yakın olanlardır!” buyurdu.

(Müslim, Birr ve Sıla, 2)

Anne ve babanın cennetin birer kapıları olduğunu söyler, cennete girebilmenin bu kapılardan geçtiğini anlatırdı. Şöyle buyururdu: “Anne veya baba cennet kapılarının en hayırlısındanıdır, cennete girmeye sebeptir. Artık sen ister onların hakkını yerine getirmeyerek o kapıyı kaybet, istersen de onları hoşnut etmekle o kapıyı koru, elde tutmaya çalış.” *(Tirmizi, Birr ve Sıla, 3)*

Peygamberimiz (s.a.), anne babaya karşı gelmeyi yasaklar, *(Buhari, Edebü'l-Müfred, 111)* anne babaya karşı gelmenin Allah'ın asla sevmediği bir davranış olduğunu anlatırdı. *(Nesai, Akika, 1)* Ayrıca anne-babaya karşı gelmenin Allah'a ortak koşmak, adam öldürmek, yalan söylemek gibi çok büyük bir günah olduğu uyarısında bulunurdu. *(Müslim, İman, 144)* Bir toplumda annelere saygısızlık yapılıyor, babalara sıkıntılar çektiriliyor ise o toplumun başının dertten kurtulmayacağını anlatırdı. *(Tirmizi, Fiten, 38)* Peygamberimiz (s.a.), Allahü Teala'nın kıyamet gününde, anne babasına karşı gelenlerin yüzüne bakmayacağını ve onların cennete giremeyeceğini söyleyerek çocukları uyarırdı. *(Nesai, Zekât, 69)*

Hz. Peygamber babanın emirlerine uymak gerektiğini öğütler, (Ebu Davud, Edeb, 5138) “Baba, cennetin orta kapısıdır. Artık sen, ister o kapıya sahip ol ister kaybet.” (Tirmizi, Birr, 3/1900) buyurarak babanın cennete açılan kapı olduğunu hatırlatırdı. Peygamber Efendimiz (s.a.) ayrıca, çocukların kendilerine dua ettikleri gibi anne babalarına da dua etmelerinin bir görev olduğunu bildirirdi. (Ebu Davud, Edeb: 129) Peygamber Efendimiz özellikle önemli konularda çocuğun anne babasına danışmadan karar vermemesini öğütlerdi. Böyle önemli bir konuda eşi Hz. Ayşe’ye, “Ey Ayşe, sana bir şey söyleyeceğim fakat acele etme, annene babana danışmadan karar verme!” buyurmuştur. (Nesai, Talak, 26)

Peygamber Efendimiz'in öğretisine göre anne-babanın emirlerinin yapılmayacağı bir tek konu vardır. Şayet onlar, Allah'ın emirlerine karşı gelmeyi, ona ortak koşmayı emrederlerse anne-babanın emirlerine uyulmaz. Ancak böyle bir zamanda bile onlara saygısızlık yapılmamalıdır.

Aksine onlara saygıyla yaklaşmalı, dünyalık işlerinde onlara yardımcı olmalı, bakıma muhtaç iseler onlara güzelce bakmalıdır. (Lokman'suresi, 14)

Tartışalım

1. Anne babanızın sizin için önemini belirten bir kompozisyon yazarak sınıfta arkadaşlarınıza okuyunuz.
2. Peygamberimizin (s.a.) öğretilerinden yola çıkarak anne-babaya sevgi ve saygı anlamına gelebilecek davranışları listeleyiniz. Listenizi arkadaşlarınızın listeleriyle karşılaştırınız.
3. Anne baba konulu bir şiir yazarak, anne babanıza hediye ediniz.

"En faziletli amel vaktinde kılınan
Namaz'dan sonra Anne ve Baba ya
yapılan iyiliktir"

“Rabbin,
kendisinden başkasına
asla ibadet etmemenizi,
ana-babaya iyi davranmanızı
Kesin olarak emretti.
Eğer onlardan biri, ya da her ikisi
Senin yanında ihtiyarlık çağına ulaşırsa
Sakın onlara “öf” bile deme;
Onları azarlama
Onlara tatlı ve güzel söz söyle.”

İsrâ, 17/23

*Allah'ın rızası
Ana-Babanın rızasında,
O'nun öfkesi de ana babanın öfkesindedir*

(Tirmizi)

TEMEL AYET

“...Kendisi adına birbirinizden dilekte bulunduğunuz Allah’a karşı gelmekten ve akrabalık bağlarını koparmaktan sakının! Şüphesiz Allah, üzerinizde bir gözetleyicidir.”

(Nisâ suresi, 1. ayet.)

Düşünelim

Bir adam Allah Resulü'ne (s.a.) gelip,
— Ey Allah'ın Resulü! Hoş sohbet etmem, güzelce bakıp sahip çıkmam konusunda en çok hak sahibi olan kimdir, diye sordu.
Efendimiz (s.a.):— Annendir, buyurdu.
Adam,— Sonra kimdir, diye sordu.
Efendimiz (s.a.):— Annendir, buyurdu.
Adam yine,— Sonra kimdir, dedi.
Efendimiz (s.a.):— Annendir, buyurdu.
Adam tekrar:— Sonra kimdir, diye sordu.
Efendimiz (s.a.) bu sefer:— Sonra babandır. Sonra da sırasıyla sana en yakın olanlardır, buyurdu.
(Buhari, Edeb, 2; Müslim, Birr ve Sıla, 2.)

Yukarıdaki hadis-i şeriften ne anlıyorsunuz?
Düşüncelerinizi arkadaşlarınızla paylaşınız.

**Peygamber Efendimiz (s.a.) çocuklara,
her şeyin en güzeline layık olanların
anne babalar olduğunu öğretirdi.**

**Öncelikle onlarla güzel geçinmek gerektiğini,
hoş sohbet yapmaya, dostça ilişkiler kurmaya, iyiliğe,
herkesten önce onların hakkı olduğunu anlatırdı.**

**Anne babaya iyilik yapmanın onların çocukları
üzerindeki en temel hakkı olduğunu öğütlerdi.**

(Ebu Davud, İcare, 83)

Hz. Peygamberin öğretisine göre anne ya da baba, sadece anne-baba olmakla çocuklarından saygı ve hak ederler. Çocuklarına karşı görev ve sorumluluklarını yerine getirmeseler dahi çocuklar onlara saygı ile davranmak, iyilik yapmak zorundadır.

Başka bir deyişle bir çocuk, “onlar bana anne babalık mı yaptılar da ben onlara evlatlık yapayım” deme hakkına sahip değildir. Anne baba kendi görevlerinden, çocuk da kendi görevlerinden sorumludur. Ahiret günü herkes kendi hesabını verecektir.

Lokman suresi, 14, 15. ayetler; Abese suresi, 34-37. ayetler; İsrâ suresi, 15. ayet; Ne'm suresi, 38. ayet.

H.z. Peygamber (s.a.), anne-babaya iyilik yapmanın namazdan hemen sonra gelen en erdemli (Tirmizi, Salat, 13) ve Allah'ın en çok hoşuna giden davranış (Buhari, Edeb, 1.) olduğunu söylerdi.

Sevgili Peygamberimiz (s.a.), annesinin ve babasının sağ olduğunu söyleyen kimseye, "Sana anne ve babana iyi davranmanı tavsiye ederim." (Ahmed b. Hanbel, II, 173) buyururdu. Anne-babaya şefkatli davranmanın, Allah'ın koruması altına ve cennete girmeye sebep olan davranışlardan biri olduğunu anlatırdı. (Tirmizi, Sıfatü'l-Kiyame, 48)

Düşünelim

Onlar için yapılan harcamaların, Allah yolunda harcanmış olduğunu, bunun da bir ibadet olduğunu anlatırdı. *(Bakara suresi, 180)*

Bir adam Peygamber Hz. Peygamber'in (s.a.) yanına gelerek, "Ey Allah'ın Resulü! 'Benim malım var ama bakmam gereken çocuğum da var. Babam ise malımı yiyip bitirecek" diye yakındı. Hz. Peygamber (s.a.) de ona, "Sen ve malın babana aitsiniz." dedi Sonra da oradakilere, "Şüphesiz çocuklarınız, kazancınızın en temizlerindedir.

Çocuklarınızın kazancından yiyiniz" buyurdu.

(Ebu Davud, icare, 77)

Yukarıdaki hadis-i şerif size ne anlatıyor?

Peygamber Efendimiz (s.a.), anne babaya yapılabilecek en büyük iyiliğin temiz, erdemli ve hayatını Kur'an'ın öğretilerine göre yaşayan bir evlat olmaktan geçtiğini anlatırdı. Bu konuda şöyle buyururdu: "Kur'an-ı Kerim'i okuyan ve onun öğretilerine göre yaşayan kimsenin anne ve babasına kıyamet günü bir taç giydirilir. Bu tacın ışığı dünyadaki güneş ışığından daha güzeldir, daha parlaktır. O hâlde Kur'an'ı bizzat öğrenen kimsenin ahiretteki durumu hakkında ne düşünürsünüz?"

(Ebu Davud, Tefriu' Ebvabi'l-Vitr, 14)

Allah Resulü, babaya bakmayıp onu yalnızlığa terk etmenin nankörlük olduğunu söyler, (Buhari, Feraiz, 29)

“Yanında ihtiyar anne babası olduğu halde gönüllerini alıp onları memnun etmediğinden dolayı cennete giremeyen kimsenin burnu yerde sürtülsün.”

(Tirmizi, Daavât, 100) buyururdu.

Buna karşılık, anne babasına iyilik yapanlara da “Ana-babasına iyilik edene ne mutlu/sonun cennet olsun! Aziz ve celil olan Allah onun ömrünü artırsın!” (Buhari, Edebü’l-Müfred, 22) diyerek dua ederdi.

Anne babanın çocuklarına yaptıkları duaların, Allah katında, mutlaka kabul edilecek dualar arasında olduğunu öğretir, şöyle buyururdu: “Üç

kimsenin duasının kabul edilmesinde şüphe yoktur: Zulüm ve haksızlığa uğrayan kimsenin duası, yolcunun duası, bir de anne, babanın çocuklarına duası.” **(Tirmizi, Birr ve Sila, 7)**

Babanın oğluna duasının, peygamberin ümmetine duası gibi değerli olduğunu söyler, **(Suyuti, II, 12)**

çocukları anne-babalarının hayır dualarını almalarına teşvik ederdi. Beddualarını almamak için çok dikkatli davranmaları gerektiğini öğütlerdi. **(Buhari, Edebü'l-Müfred, 26)**

Hz. Peygamber (s.a.), Müslüman olmasalar dahi anne babaya iyilik yapmak, onlara sahip çıkıp yardımcı olmak gerektiğini öğütlerdi.

Hz. Ebu Bekir'in kızı Esmâ'nın annesi putperest bir kadındı. Yoksulluktan dolayı geçim sıkıntısı çekiyordu. Kızı Esmâ'nın evine gelip ondan yardım istedi. Annesi putperest olduğu için Esmâ, annesini evine alıp onunla ilgilenmesinin doğru bir davranış olup olmayacağından emin değildi. Peygamberimize gitti. Ona, "Ey Allah'ın Resulül Annem bir putperest, fakat geçim sıkıntısı içinde yanıma geldi. Onunla ilgileneyim mi?" diye sordu. Efendimiz ise ona, "Tabi ki ilgilenmelisin, annene güzelce sahip çık." **buyurdu.**

(Müslim, Zekat, 50)

Sevgili Peygamberimiz (s.a.), anne babaları hayatta olmayan çocuklara, anne babalarına iyilik yapma imkânlarının kapanmadığını müjdelemiştir. Çocukların, anne babaları öldükten sonra da onlara karşı görev ve sorumluluklarının bitmediğini anlatmıştır. Anne-babanın kabirlerini ziyaret etmek bunlardan bir tanesidir. Allah Resulü (s.a.), annesinin kabrini ziyaret eder, onun kabri başında gözyaşı dökerdi. (Nesai, Cenâiz, 101)

Peygamberimiz (s.a.), ölümlerinden sonra anne babaya iyilik etmenin başka yollarını da göstermiştir: Bir adam Peygamber Efendimize, “Ey Allah’ın Resulü, annem-babam öldükten sonra, onlara yapacağım bir iyilik var mı?” diye sordu. Peygamber Efendimiz de ona şöyle buyurdu: “Evet, dört haslet vardır: (1) Onlara hayır duada bulunmak ve onlar için bağışlanma dilemek. (2) Verdikleri sözü, vasiyetlerini yerine getirmek. (3) Onların yakın arkadaşlarına güzel davranıp ikramda bulunmak. (4) Annen baban tarafından gelen akrabayla bağları koparmamak.” **(Buhari, Edebü’l-Müfred, 27; Ebu Davud, Edeb, 119, 120)**

Anne babaların hayatta iken başkalarına vermiş oldukları sözleri varsa sözlerini ve vasiyette bulunmuşlarsa vasiyetlerini yerine getirmek de çocukların görevleri arasındadır. “Ey Allah’ın Resulü! Benim annem vefat etti ve vasiyette bulunmadı. Onun adına sadaka vermem, kendisine fayda verir mi?” diyen adama Hz. Peygamber (s.a.), “Evet.” cevabını vermiştir. (Buhari, Edebü’l-Müfred, 28)
Söz ve vasiyetleri olmasa bile onların adına yapılan iyilikler de onlara yapılan iyiliklerden sayılır.

Çocukların ölmüş anne babalarına karşı görevlerinden bir diğeri ise onların dost ve arkadaşlarını görüp gözetmek, onlarla ilişkiyi devam ettirerek onlara yardımcı olmaktır. Bu konuda çocuklara öğüt veren Efendimiz “Kişinin babası öldükten sonra baba dostlarıyla bağlarını koparmaması iyiliklerin en iyisidir.” (Ebu Davud, Edeb, 119, 120; Buhari, Edebü’l-Müfred, 29) buyururdu. Ayrıca anne babanın akrabalarıyla da ilişkileri canlı tutmak, onlara iyilik ve yardımda bulunmak da onlar öldükten sonra anne babaya yapılması gereken iyilikler arasındadır.

**Akraba
Ziyareti
İçin
Yoldayız**

Rabbin rızası, ana-babanın rızasında,
gazabı da, ana-babanın gazabındadır.

[Ruhani]

6. AKRABALARIMIZA KARŞI SORUMLULUKLARIMIZ

Ailemizden sonra en yakınlarımız olan akrabalarımıza karşı da bazı görevlerimiz bulunur. Akrabalarımıza karşı en temel sorumluluğumuz, onlarla iliŐkilerimizi sürdürmek, ilgimizi kesmemektir. Hz. Peygamber akrabalarıyla görüŐmeyen, onlardan ilgisini tamamen çekenler için Şöyle söylemiŐtir:
“Akrabayla ilgisini kesen, cennete giremez.”

Buhari, Edep, 11

İslam dini akrabalarla olan ilişkiyi canlı tutmaya “sıla-i rahim” demiştir. Sıla-i rahim akrabalık bağına sağlam tutmak anlamına gelir. Sıla-i rahim tek taraflı olmaz. Akrabalar karşılıklı olarak birbirlerini gözetmeli, ilişkilerini devam ettirmelidir. Akrabayı gözetmenin doğrusu, gelmeyene de gitmektir.

**Bu konuda şöyle bir olay anlatılır:
Bir adam Peygamberimize der ki: “Ya Rasulallah! Benim akrabalarım var, ben onları ziyaret ediyorum, onlar benimle ilişkiyi kesiyorlar. Ben onlara iyilik ediyorum, onlar bana kötülük ediyorlar. Ben onlara anlayışlı ve yumuşak davranıyorum, onlar bana kaba ve cahilce davranıyorlar.” Bunun üzerine Hz. Peygamber şöyle buyurur: “Eğer dediğin gibiyse sen onlara kızgın kül yedirmiş gibi olursun. Sen böyle davrandıkça Allah’ın yardımı seninledir.” Müslim, Birr, 22**

Akrabalarımızla ilgili üzerimize düşen bir diğer görev de düğün, bayram gibi mutlu günlerinde onların sevinçlerini paylaşmaktır. Özel günlerde onlara yardım etmek, kederlerinde yanlarında olup acılarını paylaşmak da onlara karşı sorumluluklarımız arasındadır.

**BAYRAMDA
NEREYE
GİDECEKSİNİZ?**

AKRABALIK İLİŞKİLERİMİZ

TEMEL AYET

“...Kendisi adına birbirinizden dilekte bulunduğunuz Allah’a karşı gelmekten ve akrabalık bağlarını koparmaktan sakının! Şüphesiz Allah, üzerinizde bir gözetleyicidir.”

(Nisâ suresi, 1. ayet.)

TEMEL HADİS

Ömrün bereketlenmesi ve Allah’tan rızık istenmesi bazen başkalarının eliyle olabilir. Örneğin yardım ettiğiniz amcanız ya da halanız şöyle bir dua etmiş olur: “Allah razı olsun, hayırlı uzun ömürler versin.” Elbette bu duanın içten yapıldığına inanırız. Belki de bu dualar nedeniyle aşağıdaki hadiste anlatılan mükâfatlar alınabilir: Hz. Peygamber şöyle buyurdu: “Bir kimse rızkının çoğalmasını ve ömrünün uzamasını isterse akrabasını kollayıp gözetsin!”

(Buhari, Edeb, 12; Müslim, Birr, 20.)

Akrabalık ilişkilerine dikkat etmek Allah tarafından emredilmiştir. Bu yüzden bu ilişkiyi sürdürmek farzdır. Ayrıca akrabalarıyla ilişkisini koparan kimse haram işlemiş demektir.

Bir kutsî hadiste Yüce Allah, sıla-i rahim yani akrabalık bağıni sürdürenle kendi ilişkisinin devam edeceğini söyler. Aksi durumda ise sıla-i rahimi koparan kimse ile ilişkiyi keseceğini bildirmiştir.
Buhârî, Edeb, 13

DÜŞÜNELİM

Hz. Peygamber **“Teyze anne yarısıdır.”** buyurdu.
(Tirmizi, Birr, 6.)

*Teyzelerimize karşı nasıl davranmamız gerekir?
Düşününüz.*

Resulullah(sav)

“Kul, günah talep
etmedikçe
veya sila-i rahmin
kopmasını
istemedikçe
duası icâbet görmeye
(kabul edilmeye)
devam eder.”

' Şüphesiz ALLAH,
adeleti, iyiliđi, akrabaya yardım etmeyi emreder,
çirkin işleri, fermalık ve azgınlığıda yasaklar.
O, düşünüp tutasınız diye size öğüt veriyor.'

(Nahl Sûresi, 90. Ayet)

“2003’ten beri hizmete devam”

*Ek işimiz değil,
Tek işimiz...*

TIKLAYINIZ
DAHA FAZLA
DÖKÜMAN İÇİN

 DDY YAYINLARI
İnönü M. Turgutreis C. No:63 İZMİR

 dindersi.com
— 2003’den beri —

0 505 979 88 88 - 0 555 153 08 74